

Ján Majko

jaskyniar, objaviteľ jaskyne Domica

* 17.09.1900 Dolná Streda (dnes časť Serede)

† 29.12.1985 Trnava

vzdelanie

1912 ukončil základné vzdelanie v Dolnej Strede

životopis

Pôsobenie

1912 - 1920, 1937 - 1945 pracoval ako poľnohospodársky robotník na viacerých miestach

1923 - 1936 príslušník pohraničnej stráže

1945 - 1963 pôsobil v rôznych podnikoch cestovného ruchu

Zásluhy

1926 objavil jaskyňu Domica, ktorá sa nachádza na južnom okraji Silickej planiny v nadmorskej výške 339 metrov. Ako príslušník pohraničnej stráže spolu s pražskými skautmi preskúmal dno dávno známej Starej Domice, odkiaľ sa dostal hlbokou priepasťou do novej chodby dlhej asi 15 metrov. Po zhodnotení všetkých dovedy známych poznatkov o okolí našiel 3. októbra jeden zo štyroch prirodzených vchodov jaskynného systému, čím sa potvrdila existencia mohutných podzemných priestorov medzi jaskyňou Baradla v Maďarskej republike a Čertovou dierou v SR, v celkovej dĺžke 21 km. Dostal sa do priestorov terajšieho Majkovho domu. Vtedy preskúmal s ďalšími členmi aj podzemný tok rieky Styx a Panenskú chodbu. Spojiť Domica s Čertovou dierou sa mu podarilo v roku 1929. O tri roky neskôr sa z kvapľovej výzdoby mohli tešiť aj turisti.

Jaskyňa Domica má niekoľko priestorov, siení alebo chodieb s osobitným pomenovaním. Najväčšia sieň jaskyne, nazvaná podľa jej objaviteľa, je vysoká 20 m, široká 30 a dlhá 80m. Do Majkovej siene sa schádzajú všetky chodby. Najpôsobivejšou časťou priestoru sú kaskádové vodopády zvané Rímske kúpele, cez ktoré preteká riečka Styx. Práve po tomto vodnom toku sa na dĺžke 150 m plavia návštevníci a z diaľky tak obdivujú bohaté jaskynné záclony a drapérie.

Najkrajšou časťou jaskyne je Dóm indických pagod. Svoje pomenovanie dostal podľa veľkého počtu stalagmitov, pripomínajúcich indické pagody. Ďalšie priestory so zaujímavou výzdobou a nevšedným tvarovaním nesú názvy Dóm mystérií, Hrnčiareň, Panenská chodba, Jazierko šťastia, či Prales.

Kvaple nepritahujú len rozmanitosťou svojich tvarov, ale aj hrou farieb. Minerály prítomné vo vápencovom masíve sa okysličujú a sfarbujú kvaple. Vďaka železu dostávajú odtiene žltej, ružovej až červenej farby, mangán ich sfarbuje na šedo, modro-šedo až čierno. Čisto biele kvaple obsahujú len uhličitan vápenatý - kalcit.

Zvláštnosťou jaskyne Domica je hojný výskyt netopierov. V podzemných priestoroch jaskyne sa ich nachádza asi 1500 a podľa odborníkov ide o 16 druhov. Okrem toho je Domica dôležitá pre archeológov, pretože sa v nej nachádza najvýznamnejšie nálezisko bukovo-horskej kultúry spred asi štyri tisíc rokov. Na viacerých miestach sa našli kolové jamy obytných objektov a ohniská, vyše 200 zrekonštruovaných nádob z črepov, kamenné sekery, klíny, kamenné nože a škrabadlá.

Jaskyňa Domica bola 5. decembra 1995 v Berlíne zapísaná do zoznamu svetového dedičstva ako súčasť slovensko-maďarského projektu Jaskyne Slovenského a Aggtelekského krasu.

Klasickú metodiku z Demänovskej doliny – ponory a neskôr i vyvieračky - uplatnil Majko aj v Slovenskom krase. Ako prvý začal napr. s prolongáciou reliktných šácht. Úspechy žal na všetkých frontoch. Boli však vykúpené nenormálnou otročinou. S vedomím toho, aké boli vtedajšie možnosti, odborníci dnes s nesmiernou úctou hľadajú na jeho sondy. Objavil vstupné partie do veľkých jaskynných sústav prípadne ich subsystémov. Hádám najbližšie k rozlúšteniu niektorej z nich bol v prípade Domice. Všetko ostatné zostalo z rôznych dôvodov nedokončené. Srdce planiny zostalo neodhalené.

Neskôr sa zaslúžil o objavy viacerých archeologických a paleontologických nálezov v slovenských jaskyniach.

V 50. rokoch 20. storočia sa spolu s dr. Jurajom Bártoom a Deziderom Horvátoom zaslúžil o výskum náhodne objavených jaskýň v blízkosti nitrianskej kalvárie - Jaskyne v Stračeji ceste dlhej asi 50 m a Jaskyne pod vrcholom Kalvárie. Kalvária je malou oázou prirodzenej, málo narušenej vegetácie priamo v husto osídlenom intraviláne Nitry, podobného prírodného významu ako Lupka alebo Zoborská lesostep v Zoborských vrchoch.

Pocty

- Najväčšia sieň jaskyne Domica nesie jeho meno - Majkova sieň
- V Dolnej Strede je po ňom pomenovaná ulica, na ktorej sa nachádza aj jeho pamätná tabuľa.
- 1997 Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR vydalo príležitostnú známku série Krásy našej vlasti s námetom jaskýň: Jaskyňa Domica - 6 Sk, ktorá pripomína najkrajšie a najvýznamnejšie jaskyne Slovenského krasu. Autorom výtvarného návrhu emisie a súčasne aj rytcom známok je akad. maliar Martin Činovský.

tvorba

Publikačná činnosť

Vyššie 30 článkov so speleologickou problematikou.

bibliografia

Lalkovič, Marcel: Ján Majko. Životné osudy jaskyniara. Liptovský Mikuláš, Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva 2001 (vydané pri príležitosti 100. výročia narodenia)

Ujčiek, Bohuš: Majko a jeho ľadové domy. In: Slovenská republika. - Roč. 2, č. 128 (3.6.1995) s.12-13

Macko, Dušan: Ulica a pamätná tabuľa Jána Majku v Dolnej Strede. In: Aragonit č. 2/1997, s. 38-39.

Zdroj: <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=59163>